

Секція 13.

СВІТОВА ТА РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІЧНА ІНТЕГРАЦІЯ

Колесніченко А. С.

*асистент кафедри економічного аналізу та обліку
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»
м. Харків, Україна*

РЕГУЛЮВАННЯ ВЗАЄМВІДНОСИН СУБ'ЄКТІВ РИНКУ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ: СВІТОВИЙ ДОСВІД

Формування взаємовідносин суб'єктів електроенергетичного ринку з позиції міжнародного досвіду відбувається шляхом розбудови і трансформації інституціональної системи, еволюції концептуальних підходів до державного регулювання їх господарської діяльності. Це обумовлено геополітичною ситуацією у визначений проміжок часу, низкою соціально-економічних факторів становлення системи регулювання, розвиненістю ринкового механізму, структурою виробництва і споживання, ментальними особливостями різних верств населення тощо.

Періодичний перегляд підсумків реформування, аналіз результатів, усвідомлення помилок і їх виправлення виражають елементи традиційної світової практики у сфері регулюючого напрямку державної політики, який ставить за мету створення конкурентного середовища для розвитку ринку електричної енергії та побудови збалансованої системи відносин між учасниками енергоринку, як в межах країни, так і на міждержавному рівні.

В сучасній науковій літературі можна знайти численні погляди економістів у дослідженні проблем, пов'язаних з обґрунтуванням необхідності державного регулювання відносин між учасниками електроенергетичних ринків з огляду на провідні міжнародні школи та течії, труднощами фахової інтерпретації і кваліфікованої імплементації положень міжнародних документів у сфері розвитку і реформування світових енергоринків у національну нормативно-правову систему. Головним чином це обумовлено ускладненням техніко-технологічних умов функціонування, а також комплексом соціально-економічних відносин, які виникають в електроенергетиці, предметом яких виступає споживання обмежених енергоресурсів і надання послуг в галузі їх використання. Ключові

результати і наукові надбання за визначеною проблематикою висвітлені вітчизняними і зарубіжними авторами Ф. Давидовського, R. Deliso, Д. Долішнього, А. Завербоного, В. Зуєва, L. Nesta, F. Nicolli, В. Петренка, Т. Саприкіної, F. Vona та ін. у роботах [1–7]. Однак, до сьогодні не прийнято єдиного підходу щодо формування найбільш ефективної моделі регулювання взаємовідносин, який би можна було використовувати за еталон для всіх країн світу, відсутній уніфікований комплекс методів для досягнення цільових орієнтирів державної політики. Це обумовлює необхідність подальшого вивчення міжнародного досвіду, який постійно збагачується, з метою оцінки можливості імплементації окремих положень в контексті внутрішньої системи функціонування енергоринку.

Перетворення, які здійснюються на ринках електроенергії, у різних країнах мають схожі цілі або ті, що властиві лише певній державі з огляду на особливості її розвитку. Проте, всі вони визначаються низкою чинників, що сприяють розвитку чи, навпаки, обумовлюють додаткові труднощі на шляху побудови ефективного механізму державного регулювання взаємовідносин суб'єктів електроенергетичного ринку (далі – ДРВСЕР), серед яких: стан електроенергетичної галузі на момент реформування, показники соціально-економічного розвитку країни, їх динаміка, обсяги інвестицій в електропостачання, компетентність органів державного регулювання та послідовність і обґрунтованість їх діяльності тощо.

Зайняти свою нішу та стати активним гравцем у сфері діяльності європейських електроенергетичних ринків Україні заважає комплекс факторів економічного, техніко-технологічного, організаційного характеру [4, с. 419], недосконале інституціональне середовище, що ускладнюється відсутністю визначеної та виваженої політики держави в сфері електроенергетики, дотриманням більшою мірою ситуативної поведінки суб'єктів і регуляторів ринку й впливає на ефективне впровадження механізму та реалізацію концепції ДРВСЕР.

Формуючи заходи ДРВСЕР, органи регулювання повинні враховувати стан електроенергетичних систем інших країн, еволюційні особливості розвитку міжнародних енергоринків, орієнтири й переваги зовнішньо-економічної політики з метою підвищення ступеня адаптованості до змін зовнішнього середовища, а також синхронізації внутрішнього реформування із лібералізаційними процесами світових ринків електричної енергії [3, с. 40].

Таким чином, організаційні особливості та функціональна сфера дії інститутів державного регулювання в контексті європейських та інших ринків електричної енергії охоплює широке коло питань, демонструючи всебічний та багатфакторний характер роботи регуляторів. Головним чином, це обумовлено використанням різноманітних підходів та запровадженням численних заходів, що впливають на функціонування ринків

та діяльність його суб'єктів. Деякі з них є обов'язковими для виконання країнами-членами ЄС, а деякі приймаються до уваги відповідними органами залежно від політики державного регулювання.

Аналіз зовнішніх тенденцій і результатів використання всього розмаїття методів та інструментів регулювання в межах набутого світового досвіду дозволить підвищити адаптованість внутрішньої системи взаємовідносин на ринку електричної енергії в умовах його реформування та сприятиме розвитку партнерської співпраці з сусідніми та іншими країнами в контексті вирішення проблем якісного енергозабезпечення споживачів й економіки в цілому та розгляду питань підтримки енергетичної безпеки.

Література

1. Давидовський, Ф. М. Либерализация мировой электроэнергетики и проблемы становления конкурентных рынков в условиях реструктуризации [Текст] / Ф. М. Давидовский // Экономика, предпринимательство и право. — 2011. — № 7 (7). — С. 12–28.
2. Deliso, R. Regulated and Deregulated Energy Markets [Електронний ресурс] / R. Deliso // EnergySMART. — June 27, 2014. — Режим доступу: <http://www.energysmart.enernoc.com/regulated-and-deregulated-energy-markets-explained/>. — Назва з титул. екрану.
3. Долішній, Д. Б. Використання міжнародного досвіду реформування ринку електроенергії в Україні [Текст] / Д. Б. Долішній, В. П. Петренко // Економіка промисловості. — 2009. — № 3. — С. 38–44.
4. Завербный, А. С. Анализ опыта развития и реформирования рынков электрической энергии стран Европейского союза [Текст] / А. С. Завербный, Н. Л. Иващук // Экономика Крыма. — 2010. — № 4(33). — С. 418–423.
5. Зуев, В. О. Тенденции развития государственного регулирования электроэнергетики в разных странах и регионах мирового хозяйства [Текст] / В. О. Зуев // Успехи современного естествознания. — 2005. — № 8. — С. 35–38.
6. Nesta, L. Environmental policies, product market regulation and innovation in renewable energy: Document de travail [Електронний ресурс] / L. Nesta, F. Vona, F. Nicolli // Observatoire Français des Conjonctures économiques. — Oktober 2012. — 2012–25. — Режим доступу: <http://www.ofce.sciences-po.fr/pdf/dtravail/WP2012-25.pdf>. — Назва з титул. екрану.
7. Саприкіна, Т. А. Біржова торгівля як інструмент забезпечення лібералізації ринку електроенергії [Текст] / Т. А. Саприкіна // Young Scientist. — 2015. — № 2 (17). — С. 41–44.